

РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІГРАФІЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

DEVELOPMENT OF ECONOMIC ACTIVITY OF POLYGRAPHIC ENTERPRISES IN UKRAINE

УДК 658.5:655.1

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct46-6>**Гук О.В.**к.е.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту**Мохонько Г.А.**к.е.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту**Лазоренко Т.В.**к.е.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту
Національний технічний
університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»**Guk Olga****Mokhonko Hanna****Lazorenko Taisiya**National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

У статті розглянуто тенденції розвитку поліграфічної промисловості. Авторами проаналізовано динаміку показників діяльності та частку збиткових вітчизняних видавничо-поліграфічних підприємств за 2009–2018 рр. У статті розглянуто основні дані збиткових підприємств поліграфічної промисловості за 2009–2018 рр. Проведено діагностику динаміки обсягу інвестицій в основний капітал видавничо-поліграфічної промисловості за період 2009–2018 рр. Проаналізовано статистику поліграфічної діяльності у Києві (2015–2018 рр.). Наведено зведену таблицю індексів промислового виробництва за останні роки. Детально досліджено діяльність поліграфічного ПП «ЦМІКУС» в контексті його місця на ринку, субринку та секторі серед ранжованих підприємств за виручкою, а також частку на субринку та ринку протягом 2014–2018 рр. Розглянуто рентабельність загальних активів, чисту маржу, поточну ліквідність, коефіцієнт автономії та коефіцієнт фінансової стійкості, як основні показники визначення фінансової стійкості підприємства.

Ключові слова: економічна діяльність, розвиток, видавничо-поліграфічна промисловість, коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансової стійкості, поліграфічні підприємства.

В статье раскрыты тенденции развития полиграфической промышленности. Авто-

рами проанализирована динамика показателей деятельности и доля убыточных отечественных издательско-полиграфических предприятий за 2009–2018 гг. В статье рассмотрены основные данные убыточных предприятий полиграфической промышленности в 2009–2018 гг. Проведена диагностика динамики объема инвестиций в основной капитал издательско-полиграфической промышленности за период 2009–2018 гг. Проанализирована статистика полиграфической деятельности в Киеве (2015–2018 гг.). Приведена сводная таблица индексов промышленного производства за последние годы. Подробно исследована деятельность полиграфического ЧП «ЦМІКУС» в контексте его места на рынке, субрынке и секторе среди ранжированных предприятий по выручке, а также доля на субрынке и рынке в течение 2014–2018 гг. Рассмотрена рентабельность общих и оборотных активов, чистая маржа, текущая ликвидность, коэффициент автономии как основные показатели определения финансовой устойчивости предприятия.

Ключевые слова: экономическая деятельность, развитие, издательско-полиграфическая промышленность, коэффициент автономии, коэффициент финансовой устойчивости, полиграфические предприятия.

The article considers the development trends of the printing industry, the role and place of the printing industry in the economy. The authors analyze the dynamics of performance indicators and the share of unprofitable domestic publishing and printing companies for 2009–2018 and identify positive dynamics of indicators. The main data of unprofitable enterprises of printing industry in 2009–2018 are considered in the article: financial result, share of profitable and unprofitable enterprises. The study revealed a reduction in the share of unprofitable enterprises. The dynamics of the volume of investments in the fixed capital of the publishing and printing industry for the period 2009–2018 is diagnosed and conclusions are made about a slight reduction in the volume but at the same time an increase in growth rates in 2018. The statistics of printing activity on the volume of production, profit and loss in Kyiv (2015–2018) are analyzed and the positive dynamics of these indicators is revealed. The summary table of indices of industrial production for the last years is resulted. The activity of printing private enterprise «CMIKUS» in detail in the context of its place in the market, submarket and sector among ranked enterprises in terms of revenue, as well as market share and market during 2014–2018. The return on assets was assessed to identify trends in the economic activity of the enterprise as an indicator of profitability. To assess the financial and economic condition of the enterprise, the net margin for the period 2014–2018 was studied. The authors assessed the solvency of the enterprise and calculated the coefficient of autonomy, current and absolute liquidity from 2014–2018. Investors who prefer companies with a high level of autonomy. A comparative characterization of the values of the coefficient of financial stability for 2017 and 2018. The statistical data on the movement of personnel at the enterprise of the private enterprise «CMIKUS» for 2016–2018 are analyzed and the turnover of personnel is determined, which causes a certain socio-economic instability in the labor process. The main reasons for staff turnover at the company are highlighted: low wages of certain categories of employees, the transition to more promising jobs with the possibility of career growth; dissatisfaction with one's profession; inconsistency of the performed works with the level of qualification and the main profession, uncertainty of prospects of professional advancement.

Key words: economic activity, development, publishing and printing industry, coefficient of autonomy, coefficient of financial stability, printing companies.

Постановка проблеми. За сучасних умов розвитку економіки України стабільність позицій підприємства на ринках, позитивні результати економічних показників, діловий успіх часто зумовлені наявним ступенем адаптивної системи підприємства до динамічних змін з боку зовнішнього та внутрішнього бізнес-середовища. У зв'язку з цим все більшої актуальності набуває проблема забезпечення стійкого розвитку підприємства, зокрема дослідження передумов розвитку поліграфічних підприємств в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання управління поліграфічними підприємствами є об'єктом дослідження низки науковців, серед них – О.А. Гавриш [1], О.В. Мельников [2], Є.М. Палига [3], А.М. Штангрет [4].

Попри високий рівень напрацювань у дослідженні розвитку діяльності підприємства, деякі аспекти актуальної проблеми залишаються недостатньо вивченими. Зокрема, потребує оновлення виявлення тенденцій розвитку поліграфічної промисловості з урахуванням статистичних даних та

оцінювання показників фінансово-економічного стану на базі поліграфічного підприємства та виявлення його місця на ринку поліграфічної продукції.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає в діагностиці динаміки показників діяльності та частки збиткових видавничо-поліграфічних підприємств, статистики поліграфічної діяльності, дослідження діяльності поліграфічного ПП «ЦМІКУС».

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині видавничо-поліграфічна галузь займає важливе місце, оскільки забезпечує інформаційні, наукові, освітні та культурні потреби суспільства у друкованій інформації. Спостерігається чіткий поділ видавничо-поліграфічної промисловості на окремі підгалузі: видавничу, поліграфічну та книжкову торгівлю. Ці підгалузі прагнуть бути незалежними й одноосібно вирішують проблеми, що виникли. Динаміку показників діяльності поліграфічних підприємств і частку збиткових підприємств поліграфічної промисловості за 2009–2018 рр. наведено у табл. 1 і табл. 2 [5].

Наведена інформація з табл. 1 свідчить, що обсяг виробленої продукції підприємств поліграфічної промисловості в 2018 році порівняно з 2017 роком скоротився на 2%, а порівняно з 2016 р. – на 5,6%, це свідчить про позитивну динаміку. Загалом за період 2016–2018 рр. обсяг виробленої продукції серед підприємств поліграфічної промисловості залишається порівняно стабільним, зокрема прибуток підприємств поліграфічної промисловості в 2018 році порівняно з 2017 роком скоротився на 1,8%, а порівняно з

2016 р. – на 7,3%, також за цей період збільшився збиток на 1%.

Аналіз діяльності збиткових підприємств поліграфічної промисловості за 2009–2018 рр. (табл. 2.) виявив, що в 2018 році фінансовий результат прибуткових підприємств поліграфічної промисловості порівняно з 2017 роком зменшився майже на 2%, а порівняно з 2016 р. – на 7%. У 2018 році частка прибуткових підприємств поліграфічної промисловості порівняно з 2017 роком зменшилася майже на 2,7%, а порівняно з 2016 р. – на 2,9%. Фінансовий результат збиткових підприємств в 2018 році збільшився на 200 тис. грн, або на 0,5%.

Таким чином, якщо порівнювати частку прибуткових підприємств, то за період останніх 3 років (з 2016–2018 рр) відбувається їх скорочення, що в свою чергу зумовило збільшення частки збиткових підприємств.

Дослідження динаміки обсягу інвестицій в основний капітал видавничо-поліграфічної промисловості за період 2009–2018 рр (табл. 3) [5] свідчить, що обсяг інвестицій в основний капітал видавничо-поліграфічних суб'єктів господарювання в 2018 році скоротився на 2 200 000 грн, а якщо порівнювати з 2016 роком, то скорочення було незначним – лише на 300 000 грн. Темпи зростання у 2018 р. порівняно з 2017 р. скоротилися на 0,4%, однак якщо порівнювати з 2015 роком, то вони зросли на 4,5%.

Таким чином, обсяг інвестицій в основний капітал видавничо-поліграфічної промисловості скоротився за останні роки, що і зумовило зниження темпів зростання за цей період.

Таблиця 1

Показники діяльності підприємств поліграфічної промисловості України за 2009–2018 рр. за КВЕД 22.2

Показник	Роки									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Обсяг виробленої продукції, млн грн.	7,415	9,18	9,375	9,936	10,625	10,74	10,79	10,70	10,33	10,13
Прибуток, млн грн.	0,286	0,222	0,289	0,301	0,305	0,311	0,298	0,295	0,280	0,275
Збиток, млн грн.	0,11	0,881	0,429	0,272	0,403	0,395	0,408	0,410	0,415	0,417

Джерело: сформовано на основі: [5]

Таблиця 2

Основні дані збиткових підприємств поліграфічної промисловості в 2009–2018 рр.

Показник	Роки									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Фінансовий результат прибуткових підприємств, млн грн.	0,286	0,222	0,289	0,301	0,305	0,311	0,298	0,295	0,280	0,275
Частка прибуткових підприємств, %	66,5	60,7	61,8	64,5	43,1	44,1	42,2	42,0	41,9	40,8
Фінансовий результат збиткових підприємств, млн грн.	0,110	0,881	0,429	0,272	0,403	0,395	0,408	0,410	0,415	0,417
Частка збиткових підприємств, %	33,5	39,3	38,2	35,5	56,9	55,9	57,8	58,0	58,1	59,2

Джерело: сформовано на основі: [5]

Динаміка обсягу інвестицій в основний капітал видавничо-поліграфічних суб'єктів господарювання у фактичних цінах за 2009–2018 рр.

Показник	Роки									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Обсяг інвестицій, млн грн.	621,3	674,1	485,3	431,2	516,4	529,5	504,9	502,3	502,0	499,8
Темп зростання, %	–	108,50	71,99	88,85	119,76	102,54	95,35	99,49	99,94	99,56

Джерело: сформовано на основі: [5]

Статистичні дані щодо обсягу виробництва, прибутку та збитку поліграфічної діяльності у Києві за 2015–2018 рр наведено на рис. 1.

Про позитивну тенденцію розвитку промислових підприємств в Україні свідчить статистика індексів промислового виробництва за останні роки, яка представлена Міністерством фінансів (табл. 4).

Таблиця 4

Зведена таблиця індексів промислового виробництва, 2016–2019 рр., %

Значення індексу промислового виробництва	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р. (за перше півріччя)
січень	81,4	82,5	86,1	86,2
квітень	96,6	93,1	95,0	98,2
липень	107,0	100,3	101,4	103,6
жовтень	105,7	106,9	110,0	
За рік	103,1	97,1	95,3	91,0 ¹

¹ за перше півріччя 2019 р.

Джерело: сформовано на основі [5]

Аналіз зведених даних індексів промислового виробництва в 2016–2019 рр., відображених в таблиці 4, свідчить про збільшення обсягів промислового виробництва з кожним роком.

Водночас, відповідно до статистичного збірника «Україна-2017» Державної служби статистики, за

три роки в індексі цін виробників промислової продукції відбулися зміни: 2015 р. – 136,0%, 2016 р. – 120,5%, 2017 р. – 126,4% , що може свідчити про більш високі показники інфляції, а його зміни, в свою чергу, є певним інфляційним індикатором [6].

Детальне дослідження розвитку поліграфічного підприємства було проведено на базі компанії «ЦМІКУС», яка здійснює поліграфічну діяльність з липня 2008 року. З самого початку компанія працює на ринку друкарського виробництва, пропонує і володіє передовими методами додрукарських процесів, а також спрямована на надання повного комплексу послуг в цій сфері – від розроблення дизайну поліграфічної продукції, верстки й обробки зображень, підготовки файлів для друкарні до виготовлення цифрових кольоропроб і готових офсетних форм для друкарень.

ПП «ЦМІКУС» в 2018 році займає 44 місце на субринку, тобто має такий порядковий номер (ранг) компанії серед інших фірм на її ключовому сегменті ринку, поранжованих за виручкою, що свідчить про позитивну динаміку збільшення ринкових потужностей, хоча разом із тим залежить і від кількості компаній в секторі (рис. 2).

Щодо порядкового номеру (рангу) ПП «ЦМІКУС» на ринку (рис. 3), то позиції компанії дещо понизилися, вона змістилася з 340 позиції на 329 місце, що свідчить про зменшення компанії, що може залежати як від ринкової потужності, так і від загальної кількості компаній на ринку.

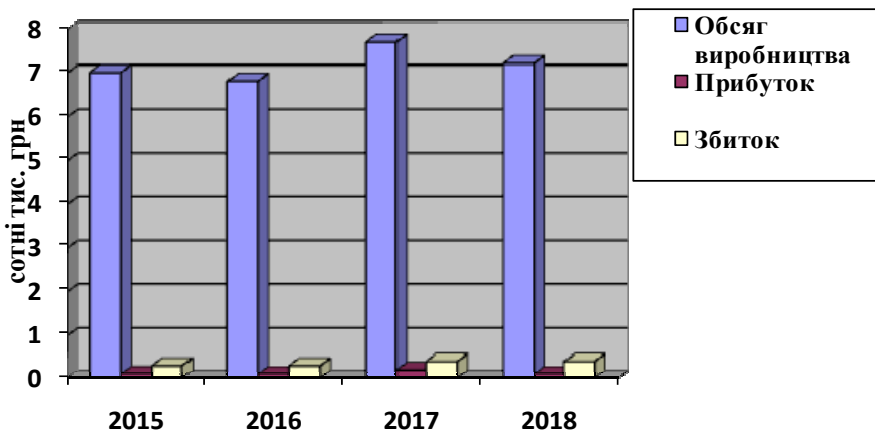

Рис. 1. Статистика поліграфічної діяльності у Києві (сотні тис. грн.)

Джерело: сформовано на основі: [5]

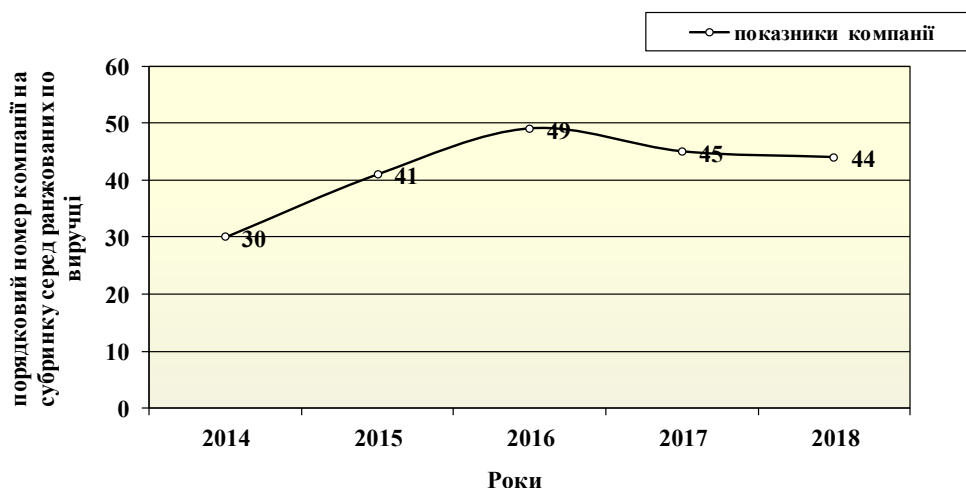

Рис. 2. Місце ПП «ЦМІКУС» на субринку

Джерело: сформовано на основі даних ТОВ «Ю-Контрол» [7]

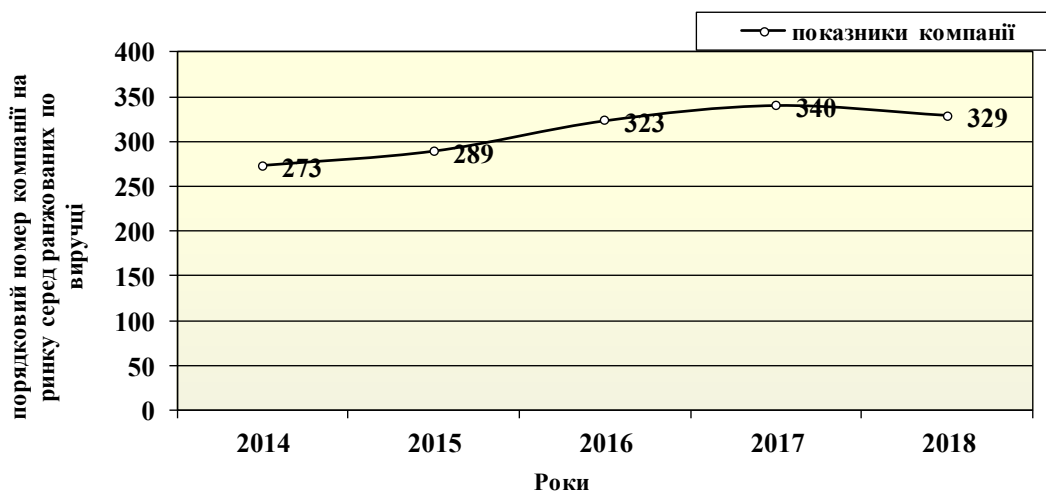

Рис. 3. Місце ПП «ЦМІКУС» на ринку

Джерело: сформовано на основі даних ТОВ «Ю-Контрол» [7]

ПП «ЦМІКУС» в 2018 році перемістилося з 11 659 позиції на 11 548 місце порівняно з 2017 роком. ПП «ЦМІКУС» у секторі (рис. 4). Зростання на 11 позицій свідчить про те, що компанія стає більшою.

Розглянемо частку на субринку ПП «ЦМІКУС» (рис. 5), що дає змогу оцінити виручку компанії відносно субринку її основної діяльності. Субринок знаходиться на рівні нижче від ринку згідно з КВЕД. Тому показник характеризує ринкову потужність компанії з точки погляду вузького сегменту ринку. Частка на субринку = виручка компанії / виручка субринку * 100%

З рис. 5 зрозуміло, що цей показник зростає, що характеризує ринкову потужність компанії з погляду вузького сегменту ринку.

Для виявлення тенденцій розвитку економічної діяльності підприємства доцільно розглянути ще рентабельність, зокрема рентабельність загальних

активів (ROTA) – індикатор прибутковості, що розраховується як відношення операційного прибутку (чистого доходу до вирахування відсотків та податку) до загальних активів компанії (рис. 6). На відміну від ROA, під час розрахунку ROTA використовується не чистий прибуток, а операційний прибуток фірми, що дає змогу абстрагуватися від впливу податків та боргового навантаження на її дохідність.

Рис. 6 свідчить, що в 2017 році відбувалося стрімке зниження рентабельності загальних активів на 6%, а в 2018 році на 0,8%, тобто можна стверджувати про зменшення операційного прибутку за останні роки.

Важливе значення для оцінювання фінансово-економічного стану підприємства має і показник «чиста маржа» – індикатор прибутковості, що відображає відношення чистого прибутку до загальної виручки компанії (рис. 7).

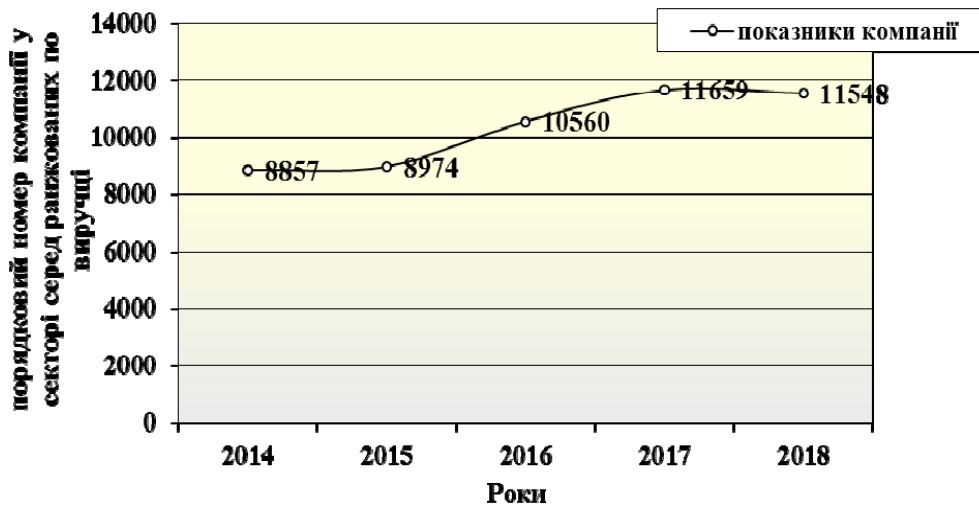

Рис. 4. Місце ПП «ЦМКУС» у секторі

Джерело: сформовано на основі даних ТОВ «Ю-Контрол» [7]

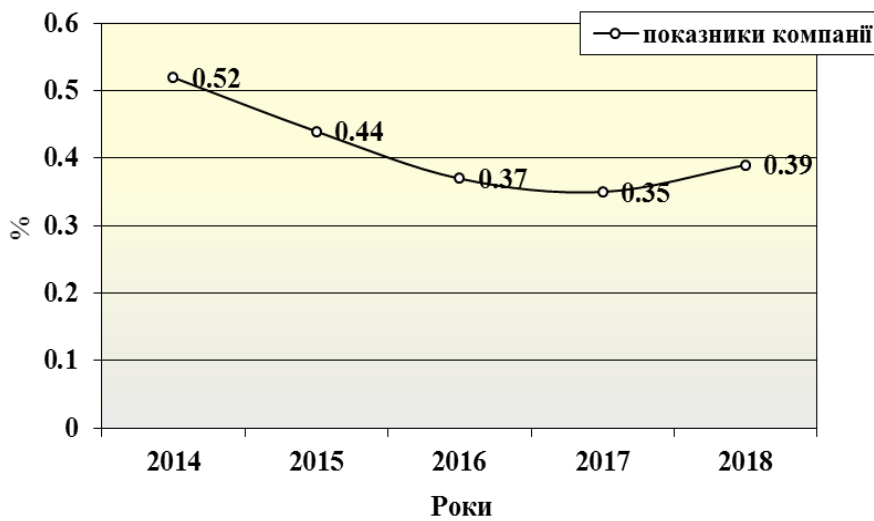

Рис. 5. Частка ПП «ЦМКУС» на субринку

Джерело: сформовано на основі даних ТОВ «Ю-Контрол» [7]

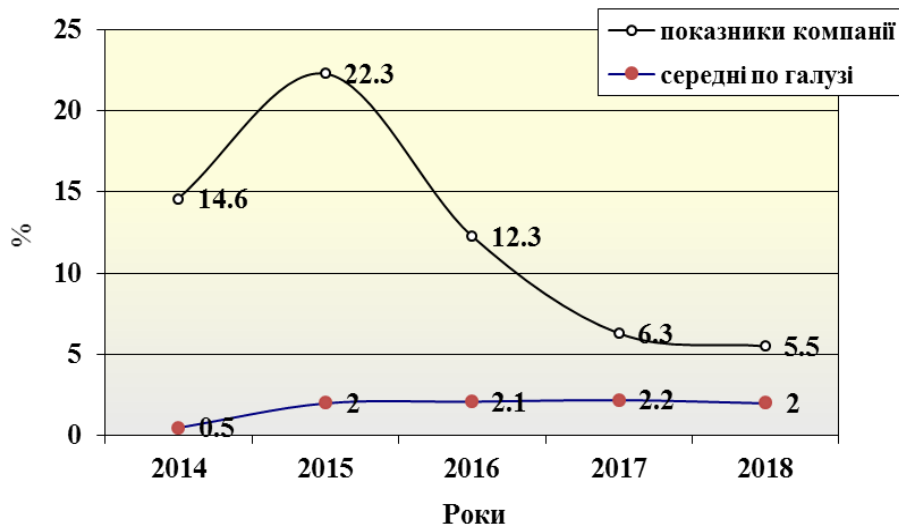

Рис. 6. Рентабельність загальних активів ПП «ЦМКУС»

Джерело: сформовано на основі даних ТОВ «Ю-Контрол» [7]

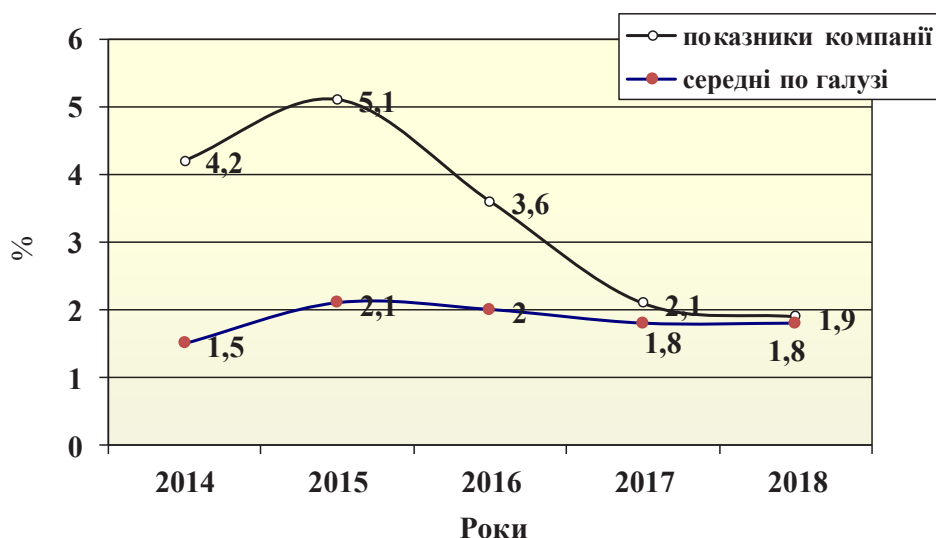

Рис. 7. Чиста маржа ПП «ЦМІКУС», %

Джерело: сформовано на основі даних ТОВ «Ю-Контрол» [7]

У 2017 році відбулося зменшення чистої маржі на 1,5%, а в 2018 р. на 0,2%. Зменшення показника свідчить про неефективність компанії з погляду конвертації продажів у реальний прибуток.

Щодо оцінювання платоспроможності підприємства, то було розраховано коефіцієнт автономії, поточну та абсолютну ліквідність (рис. 8, рис. 9, рис. 10).

Коефіцієнт автономії є одним із найважливіших коефіцієнтів фінансової стійкості, а його значення свідчить про те, яку частину своїх активів ПП «ЦМІКУС» здатне профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів. У 2017 році підприємство було здатне профінансувати 40,6% активів за рахунок власного капіталу. У 2018 році цей показник скоротився на 4% і становив 36,4%. Оскільки нормативне значення цього показника знаходиться в межах 0,4–0,6, це свідчить, що в 2017 році цей показник знаходився в межах норми, а в 2018 році через зниження коефіцієнта автономії рівень фінансових ризиків зріс.

Коефіцієнт поточної ліквідності свідчить, яку частину поточних зобов'язань підприємство здатне погасити за рахунок грошових коштів, інвестицій чи дебіторської заборгованості.

У 2017 році показник поточної ліквідності становив 1,5, а в 2018 році 1,46, що свідчить, що цей показник є недостатнім (рекомендоване нормативне значення має бути в межах 2–3).

Коефіцієнт абсолютної ліквідності дає можливість визначити частку короткострокових зобов'язань, яке підприємство може погасити найближчим часом. Достатнім значенням для цього показника є 0,2...0,3, а в ПП «ЦМІКУС» ми бачимо високе значення абсолютної ліквідності, що може свідчити про нераціональне використання фінансових ресурсів.

Визначені результати фінансового стану підприємства, а саме показники стійкості, цікавлять кредиторів, акціонерів, інвесторів. Кредитори надають перевагу підприємствам із високим рівнем автономії, акціонери та інвестори – розумному зростанню частки позичкових коштів.

Розрахунок коефіцієнта фінансової стійкості ПП «ЦМІКУС» наведено в табл. 5.

Коефіцієнт фінансової стійкості (2017 р) = $(995,8 + 500) / 1675,7 = 0,89$.

Коефіцієнт фінансової стійкості (2018 р) = $(1353,4 + 500) / 2129,4 = 0,87$.

ПП «ЦМІКУС» є фінансово стійким підприємством, здатним проводити прогнозовану діяльність в довгостроковій перспективі. У 2017 році 89%, а в 2018 р. 87% активів компанії фінансуються за рахунок постійного капіталу і довгострокових зобов'язань. Це свідчить про те, що ризик банкрутства мінімальний.

Аналіз статистичних даних щодо руху кадрів на підприємстві ПП «ЦМІКУС» (табл. 6) виявив, що з 2016–2019 рр. власник підприємства більше приймав на роботу, ніж звільняв, а це означає, що робітники загалом були задоволені умовами праці і побутом, сюди входять: зміст і організація праці, система морального і матеріального стимулювання, організація виробництва й управління, стиль керівництва і взаємини в колективі, система професійного просування забезпеченість житлом, санітарно-гігієнічні умови праці тощо) Але плінність кадрів на підприємстві є досить високою, що зумовлює певну соціально-економічну нестабільність у трудовому процесі. Тому слід виділити найосновніші причини плінності кадрів, такі як: низька заробітна плата певних категорій працівників; перехід на більш перспективну роботу з можливістю кар'єрного росту;

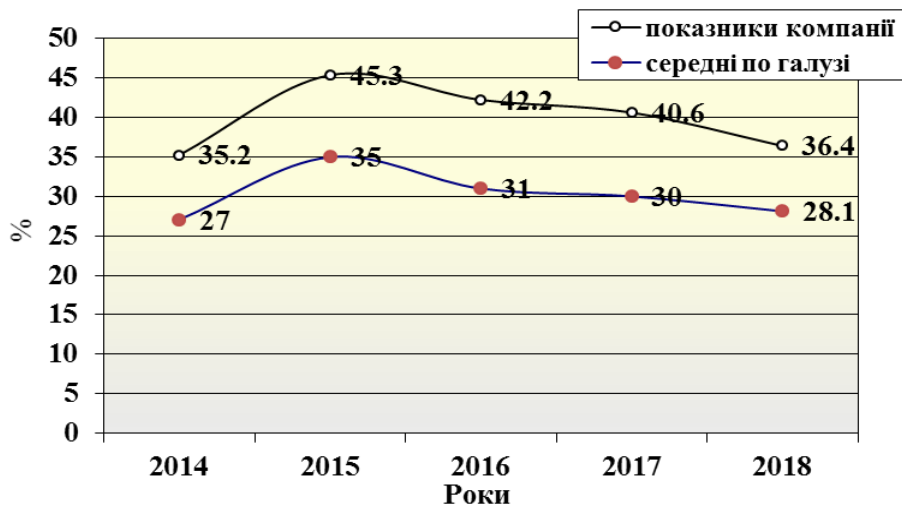

Рис. 8. Коефіцієнт автономії ПП «ЦМІКУС»

Джерело: сформовано на основі даних ТОВ «Ю-Контрол» [7]

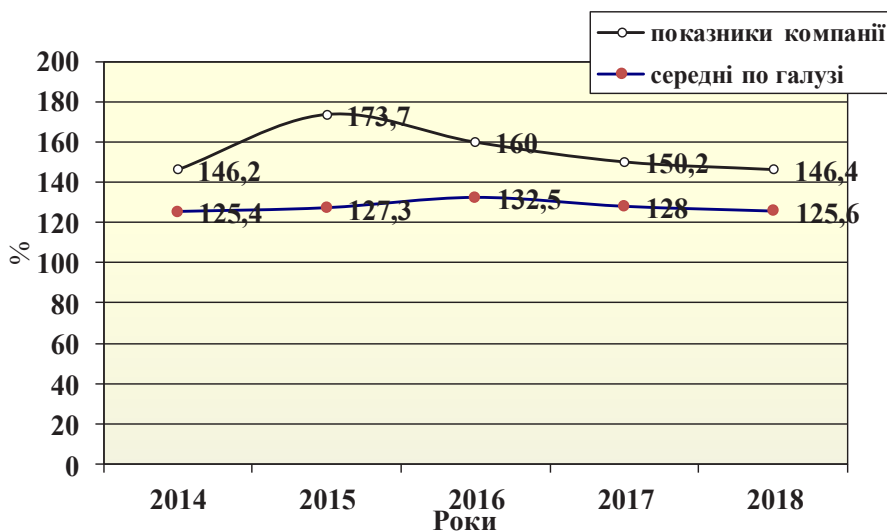

Рис. 9. Поточна ліквідність ПП «ЦМІКУС»

Джерело: сформовано на основі даних ТОВ «Ю-Контрол» [7]

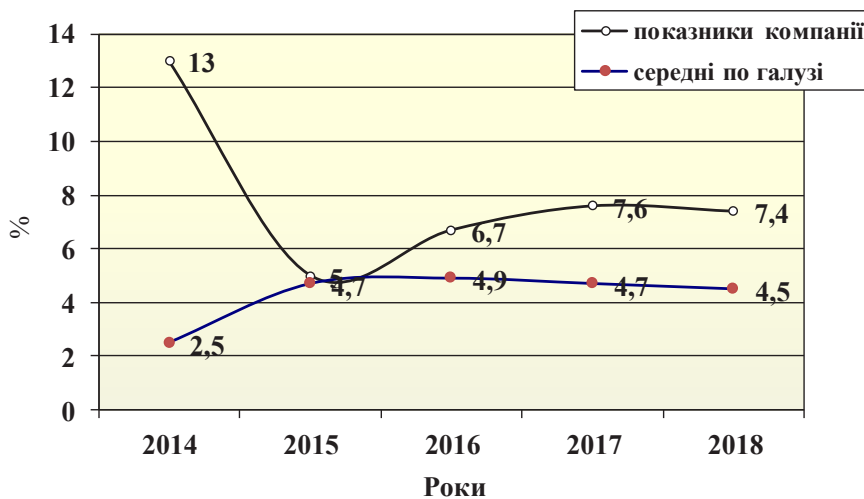

Рис. 10. Абсолютна ліквідність ПП «ЦМІКУС»

Джерело: сформовано на основі даних ТОВ «Ю-Контрол» [7]

Таблиця 5

Розрахунок коефіцієнта фінансової стійкості за 2017–2018 рр., тис. грн

Баланс	На 31.12.2017	На 31.12.2018	Розрахунок показника фінансової стійкості за 2017 р.	Розрахунок показника фінансової стійкості за 2018 р.
Пасиви III. Власний капітал і резерви Разом у Розділі III	995,8	1353,4	(995,8 + 500) / 1675,7	(1353,4 + 500) / 2129,4
IV. Довгострокові зобов'язання Разом у розділі IV	500	500		
Баланс	1 675,7	2129,4		

Джерело: розраховано автором на основі Балансу ПП «ЦМІКУС» [7]

Таблиця 6

Характеристика руху кадрів на підприємстві ПП «ЦМІКУС»

Показники	2016	2017	2018	Абсолютне відхилення +/-		Відносне відхилення, %	
				2017/2016	2018/2017	2017/2016	2018/2017
Прийнято працівників, осіб	3	2	2	-1	0	-33,33	0
Вибуло працівників, осіб	1	2	1	1	-1	100	-50
Загальна чисельність персоналу, осіб	9	11	12	2	1	22,22	9,09

Джерело: розраховано на основі даних підприємства

незадоволеність власною професією; невідповідність виконуваних робіт рівню кваліфікації й основній професії, невизначеність перспектив професійного просування.

Досліджуючи рівень забезпеченості економічної безпеки на ПП «ЦМІКУС», дійшли висновку, що підприємство не приділяє належної уваги управлінню економічною безпекою, відповідний підрозділ не створено, а окремі функції за цим напрямом здійснює директор. Підприємство далеко не завжди бере до уваги нестабільність попиту і пропозиції на товари, не стежить за діяльністю конкурентів, часто не має повного уявлення про організацію економічної безпеки їхнього власного бізнесу. Після детального вивчення стану безпеки із залученням фахівців у керівника з'явиться реальне уявлення про систему безпеки підприємства. Це дозволить усвідомлено і цілеспрямовано проводити роботу щодо забезпечення безпеки підприємницької діяльності.

Висновки з проведеного дослідження.

Аналіз зведених індексів промислового виробництва за 2016–2019 рр. дає можливість стверджувати, що обсяги промислового виробництва збільшуються, однак згідно зі статистичним збірником Державної служби статистики присутні більш високі показники інфляції. Крім того, одним із індикаторів позитивних змін у забезпеченні економічного розвитку в Україні є збільшення промислових підприємств, які активно рухаються в напрямі розвитку інноваційної економіки. Аналіз фінансово-економічного стану та тенденцій розвитку діяльності підприємства показав, що ПП «ЦМІКУС» є

фінансово стійким підприємством, здатним проводити прогнозовану діяльність в довгостроковій перспективі. У 2017 р. 89% , а в 2018 р. 87% активів компанії фінансуються за рахунок постійного капіталу і довгострокових зобов'язань. Це свідчить про те, що ризик банкрутства мінімальний. На основі проведеного аналізу діяльності ПП «ЦМІКУС» було виявлено неповне використання ресурсного потенціалу, несистемність маркетингової діяльності, пасивність у плані стимулювання збуту продукції.

Перспективами подальших досліджень є надання рекомендацій щодо підвищення рівня інноваційної активності поліграфічних підприємств та підвищення оборотних активів за рахунок удосконалення продукції та збільшення її випуску, мінімізації ресурсовитрат.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гавриш Ю.О., Кухарук А.Д. Визначення детермінантів підвищення конкурентоспроможності видавничо-поліграфічних підприємств. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. № 16. 2019. С. 162–174. (дата звернення 12.08.2020).
2. Мельников О.В., Сірик М.В. Оцінка ефективності управління основними виробничими засобами поліграфічних підприємств. *Наукові праці НДФІ*. 2017. № 2. С. 118–131. (дата звернення 12.08.2020).
3. Палига Є.М. Реструктуризація підприємств видавничо-поліграфічної галузі як основа стратегії конкурентоспроможності і розвитку корпоративного управління. *Вісник економічної науки України*. 2016. № 2 (31). С. 143–148. (дата звернення 12.08.2020).

4. Котляревський Я.В., Штангрет А.М., Мельников О.В. Організаційно-економічний механізм розвитку видавничо-поліграфічної галузі в процесі гарантування інформаційної безпеки України: монографія. Л. : Українська академія друкарства, 2012. 214 с. (дата звернення 12.08.2020).

5. Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.org/uk> (дата звернення 13.08.2020).

6. Показники фінансової стійкості і стабільності підприємства. URL: <https://buklib.net/books/28029/> (дата звернення 10.12.2019).

7. YouControl. URL: <https://youcontrol.com.ua/contractor/?id=11264728> (дата звернення 10.12.2019).

REFERENCES:

1. Havrysh Yu.O., Kukharuk A.D. (2019) Vyznachenja determinantiv pidvyshhennja konkurentospromozhnosti vydavnycho-polihrafichnykh pidpryjemstv [Determining the determinants of increasing the competitiveness of publishing and printing companies]. *Ekonomichni visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy* «Kyivskiy politekhnichnyi instytut». No. 16. Pp.162–174. (in Ukrainian). (accessed 12 August 2020).

2. Melnykov O.V., Siryk M.V (2017) Ocinka efektyvnosti upravlinnja osnovnymu vyrobnychymu zasobamy polihrafichnykh pidpryjemstv [Evaluation of the effectiveness of management of fixed assets of printing

companies]. *Naukovi pratsi NDFI*. No 2. Pp. 118–131. (in Ukrainian). (accessed 12 August 2020).

3. Palyha Ye.M. (2016) Restrukturyzacija pidpryjemstv vydavnycho-polihrafichnoji ghaluzi jak osnova strateghiji konkurentospromozhnosti i rozvytku korporatynogho upravlinnja [Restructuring of publishing and printing enterprises as a basis for the strategy of competitiveness and development of corporate governance]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*. No 2 (31). Pp. 143–148. (in Ukrainian). (accessed 12 August 2020).

4. Kotliarevskiy Ya.V., Shtanhret A.M., Melnykov O.V. (2012) Orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm rozvytku vydavnycho-polihrafichnoi haluzi v protsesi harantuvannia informatsiinoi bezpeky Ukrainy [Organizational and economic mechanism of development of the publishing and printing industry in the process of guaranteeing information security of Ukraine]: monohrafiia. L. : Ukrainska akademiia drukarstva. 214 p. (in Ukrainian). (accessed 12 August 2020).

5. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Available at: <http://ukrstat.org/uk> (in Ukrainian). (accessed 13 August 2020).

6. Pokaznyky finansovoi stiikosti i stabilnosti pidpryiemstva. Available at: <https://buklib.net/books/28029/>. (in Ukrainian). (accessed 10 Desember 2019).

7. YouControl. Available at: <https://youcontrol.com.ua/contractor/?id=11264728> (accessed 10 Desember 2019).